

מה יש לי בכיס?

ומה הקשר בין גודל הכיס וצורתו להתפתחות הטכנולוגיה

שת החילול שמרגישים אחרי היתקלות עם כיס גדולה בהרבה מזו שמעלה בנו כותרת על העלמת מס של מיליונים. גניבתו של מה שנמצא בכיס וצמוד לגוף משרה תחושה קשה יותר של פולשנות. האם יש בכך להעיד על חשיבות נוספת, לא רק אישית אלא גם תרבותית, של הכיס? האם אפשר לתאר חיים ללא כיסים?

הכיס הוא טכנולוגיה כמעט עלית. הוא כה מעניין עד שמוזיאון ויקטוריה ואלברט בלונדון הקדיש לתור לדותיו תערוכה שלמה (שאפשר להתרשם ממנה בכי תובת: <http://bit.ly/VA-Pockets>). מתברר שהכיס עתיק כמו ההיסטוריה עצמה, אם לא יותר. ממצאים ארכיאולוגיים מצאו כיסים מתקופת הברונזה. בפאוי' שנשא על גופו "אצי איש הקרח", שגופתו החנוטה בת ה-5,300 שנה התגלתה בהרי האלפים בצפון איטליה, נמצאו כלים שימושיים: מרצע עשוי עצם, אבן צור ואף פטריות מיובשות. משהו בצידוד הקדמוני הזה מרגיש טבעי וקרוב לתקופתנו, ומוכיח את הסיגוריות והאולר יותר מאשר את קופסאות ההרחה, מטחנות אגוזי המוסקטו ו"מסקרי השיניים", שאכלסו דרך קבע כיסים במאות קרובות אלינו הרבה יותר.

כיסים נהפכו לאופנתיים כשתופרי בגדים - בעיקר בגדי נשים - החליטו להפוך אותם לכאלה. בתקופות שונות הוסרו הכיסים מהביגוד הנשי, כי הדגישו בליטות לא רצויות. הרבה תשומת לב ניתנה לשאלה אם כיסים צריכים להיות גלויים או חבויים, בולטים או מעודנים במיוחד. עיצוב הכיסים בחלי' פות מכאן וסינרים מכאן היה תמיד מורכב מעבר לפן הפונקציונלי. היה מדובר באמירה. היו תקופות שבהן יצאו הכיסים מהאופנה, רק כדי לחזור אליה כעבור כמה עשורים.

הפיתול העדכני ביותר בתולדות הכיס הוא כנראה היהפכותו לנדן אפסון לאלקטרוניקה: מחשב הכיס, נגן ה-MP3, הסמארטפון. תנועותיו הדרמטיות של סטיבן ג'ובס, כשחשף את הטכנולוגיות האלה בשליפה מהכיס, מגדירות לרבים מאיתנו את עידן הטכנולוגיה העכשווי, ששם את קודמיו בכיס הקטן.

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

זמן רב חלף מאז ראיתי שרון כיס בשימוש. בעבר שעוני הכיס היו נשלפים בהמוניהם ממחבואיהם התפורים במקטורן, בעודם תלויים משרשרת מהודרת. השעונים עצמם, שהיו בשעתו סמל סטטוס אולטימטיבי, מצאו מאז את דרכם לשוקי הפשפשים. מה עלה בגורלם של הכיסים הקטנים שהכילו אותם?

גם מחשבים אכלסו בתחילת דרכם מבנים שלמים, אחר כך אולמות, ואז עמדות מחשב, ופינת שולחן, והשנה הם כבר הגיעו לפרק כף היד, עם השעון של אפל, ויש מחשבים שמורכבים על הראש ומול העיניים. התחנה הבאה במסע תהיה כנראה מתחת לעור, ונולי בתוך הגוף. הסנוניות הראשונות כבר כאן, ברמות מכשירי שמיעה וראייה, קוצבי לב ומוודי לחץ דם ורמת סוכר. אבל במרוץ בין שולחן העבודה לשתל, נראה שהמחשבים לא עצרו באחד המקומות הטבעיים ביותר - הכיס. המקום שאכלס כסף, מטפחות, אולרים, ספרי כיס ובקבוקי קוניאק מתחיל לאבד את חיוניותו.

בעידן של צפיפות, שקיפות ושיתוף, הכיס הוא כמעט מפלטה האחרון של הפרטיות. אולי בשל כך ההוראה "רוקן את הכיסים!" מעבירה בנו לעתים רעד קליל של טרדה, כמו זה שיעבור למשמע השא"ל "מה יש לך בכיס כרגע?". חשבו גם על כיסים: עברייני מס ועברייני תנועה גורמים נזק גדול מאוד לחברה, אבל כיסים מעוררים כעס גדול יותר. תחור

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

האם להשעות תלמידים מעתיקים?

פרופסור יקר, אני רכז בתיכון. המדיניות שלנו קובעת שמי שנתפס פעמיים מעתיק עבודה או בחינה, עף. כמה תלמידים כאלה נתפסו אצלנו, הביעו חרטה והבטיחו לא לעשות זאת לעולם, ואז חלק מהם רימו שוב. איך נוכל לחנך אותם טוב יותר, כדי שיימנעו ממעידות כאלה בעתיד? **מורגן**

מורגן היקר,

הפחד מעונש לא מונע פשעים. גם לא מעונש מוות. ב-2012 גילתה האקדמיה הלאומית למדעים בארצות הברית ששיעורי הפשיעה במדינות שבהן יש עונש מוות דו-מיים לאלה שבמדינות ללא עונש מוות. בקליפורניה חוק "שלוש הפסילות", שנועד להרחיק עבריינים מהרחובות, לא עובד גם הוא. המחקרים חשבו שהעונש החמור יגרום לאנשים להיזהר יותר לפני ביצוע העבירה השלישית. הם טעו. המדיניות לא השפיעה באופן משמעותי על שיעורי הפשיעה. ואם זה לא עזר ברחובות, זה כנראה לא יעזור בכיתות. את הפשע לא מונעים באמצעות פחד, אלא על ידי יצירת ההבנה, ובעקבותיה ההבנה, של מה נכון ומה לא נכון. אני מציע לכם "לגזול" כמה שעות משיעורי מתמטיקה והיסטוריה וללמד בהן אתיקה. פתחו את המצפן המוסרי של התלמידים. בסוף פו של דבר, אחרי שהם יסיימו את הלימודים הם יביאו אותו לעולם שהם חולקים איתנו.

מה הבעיה ב-2 בלילה?

מכיר את המשפט "שום דבר טוב לא קורה אחרי 2 בלילה"? למה הוא נכון? האם בגלל החשיכה? ואיך נשארים אחראים בשעות הקטנות? **אהרון**

במשך היום אנחנו מפעילים שליטה עצמית, שנועדה לדחות סיפוקים ולהתגבר על פיתויים. שליטה עצמית היא כמו שריר. שימוש חוזר מעייף אותה. העייפות הזאת לא פיזית אלא מנטלית, והיא מתגברת ככל שאנחנו מקבלים עוד החלטה אחראית ומאופקת. בסוף היום אנחנו לפעמים פשוט עייפים מכדי להמשיך להיות טובים ומאופקים כל כך, ולכן גדל הסיכוי שניכשל.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" ו"האמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

מה הלאה

אחי רז

חדסנות: חד כלייזר

סכיני הגילוח של ימינו מלאים שיפורים, אבל בגודל אנחנו עדיין מתגלחים כמו אבות אבותינו: סכין זה סכין. חברה בשם Skarp מאמינה שהגיע הזמן למהפיכה, ומהמרת על גילוח בלייזר! הם מבטיחים אפס חתכים וגירויים, ולפי ההיענות בקיקסטארטר ללהב העתידי שלהם, ההימור עשוי להצליח.

<http://bit.ly/laserazor>

צילום: יואל ריי

2 אוכל: שרונה פינת האדסון

לאורך השנה החולפת רחשה סצינת הקולינריה הניו-יורקית בשמועות על שוק האוכל המתהווה של השף-סלב אנתוני בורדיין. עכשיו יודע "הניו יורק טיימס" גלגלות שהמתחם יקום במזח 57 העצום שעל גדות נהר ההאדסון, ויציע דוכני אוכל שבורדיין אוהב במיוחד, ממקסיקו ועד סינגפור.

<http://bit.ly/kitchencon>

למה במטוס יש חורים?

בלדד היקר, למה נועדו החורים הקטנים בשמשות החלונות במטוס? זה לא מסוכן כשיש לחץ אוויר ודברים כאלה?

בב

איור: עיר מנדל

בב היקר,

ודאי שיש סכנות! אנו רגילים לחיות בקרקעית אוקיינוס עצום של אוויר, שעוטף את כדור הארץ ונצמד אליו בזכות כוח הכבידה. בתחתית אוקיינוס האוויר הזה, שקרוי אטמוספירה, האוויר לחוץ, דחוס וצפוף. הוא נושא את משקל כל האוויר שמעליו. את האוויר הדחוס הזה אנחנו רגילים לנשום.

האוויר בשחקים, לעומת זאת, נושא פחות משקל ולכן דחוס פחות. הפרודות שמרכיבות אותו רחוקות יותר זו מזו. מי שינשום את האוויר שם למעלה לא ישאף לריאותיו פחות פרודות בכל נשימה, ובעיקר פחות מאותן פרודות קסומות העשויות זוג אטומי חמצן ושהכרחיות כל כך לקיומנו.

כשאנחנו שואפים פחות מהפרודות האלה, ופחות מהן מגיעות לדם, אנחנו מתעייפים, מחשבתנו וראייתנו משתבשות, ואז אנו מאבדים את ההכרה ומתיים. בעגה הרפואית קוראים לזה היפוקסיה, וזו הסכנה הגדולה ביותר הטמונה בלחץ אוויר נמוך והסיבה לכך שדיילות חניניות מבארות לך בכל טיסה את רזי השימוש במסיכת החמצן. סכנות נוספות הן נזק לרקמות רכות והתופעה המחרידה, המכונה "עווית אמודאים",

הבריחה של האוויר מהמטוס דרך החור הקטן היא בעוצמה של שואב אבק ביתי, וכלל לא דומה לטורנדו המפחיד מהסרטים. בריחת האוויר קולנית ומורגשת בדיוק במידה הרצויה

את אחותה החיצונית לחפות עליה ברממה. ואיש לא היה שם לב ששכבת ההגנה כבר לא כפולה – שעל הנוסעים מגינה רק שמשות חירום חלושה.

בזכות החור לחץ האוויר שבתוך המטוס נעצר בשמשה החיצונית, והשמשה החלשה מוגנת מפני בלאי באופן כמעט מוחלט. והכי חשוב: אם ניזוקה השמשה החיצונית, ואחותה מתחילה לחפות עליה, חלק מהאוויר במטוס מיד מתחיל לברוח החוצה – דרך החור הקטן. וזה טוב.

עוצמת הבריחה הזאת היא כעוצמתו של שואב אבק ביתי וכלל לא דומה לטורנדו הפתאומי שמראים לך בסרטים. לאוויר לוקח הרבה זמן לצאת מחורים קטנים, אפילו בחלל החיצון, ואספקת האוויר של המטוס (שלארוב מגיעה מהמנועים, ולפעמים ממכלים דחוסים או מכשור מיוחד) מצליחה בקלות לשמור על הלחץ בתא. אך בריחת האוויר מספיק קולנית ומורגשת כדי שאף אחד לא יוכל להתעלם ממנה, בטח לא הנוסע ההיסטרי הממוצע. וזה מוסר ההשכל של החור: העולם בטוח הרבה יותר כשאנחנו מודעים לסכנה.

המתרחשת כשגזים משתחררים מהדם בצורת בועות שחוסמות כלי דם חשובים.

כדי להימנע מצרות אלה ואחרות, חברות התעופה ממלאות את תא הנוסעים באוויר דחוס ואוטמות אותו, לרבות כיסוי החלונות בשמשות כפולות (שמותקנות מאחורי כיסוי פלסטיק שמגן עליהן מפניך): שמשה חיצונית חזקה ששומרת על הלחץ בשגרה, ושמשה פנימית זולה וחלשה יותר שנמצאת שם בעיקר ליתר ביטחון, כדי לתת לטייס זמן להנמיך אם תינזק השמשה החיצונית. והחור? הוא שם כדי שלא נתעלם מתקלות. אלמלא החור, היה לחץ האוויר בתוך המטוס לוחץ על השמשה הפנימית. סדק או פגם זעיר היה מותיר

שאלות לבלדד השוחי: askbilidad@calcalist.co.il

פריקט: הכפתור האדום

צעד שיווקי חמוד של נטפליקס פונה לחובבי "עשה זאת בעצמך", ומזמין אנשים להרכיב מתג שמכין את הבית לצפייה מושלמת. לחיצה על הכפתור של נטפליקס מעמעמת את האורות בבית, מדליקה את הטלוויזיה, מעבירה את הסמטארפון למצב שקט וכמובן, מזמינה לכם אוכל מהמקום האהוב עליכם. מוכנים להרפתקה? ספרו לנו איך יצא.

<http://bit.ly/ntflx-s>

3

4 משחק: פלאי הגרביטציה

העיבוד הגרפי הבעייתי של AGRV, משחק חדש לאייפון, עושה לו שירות רע. אם מצליחים להתגבר עליו, מקבלים משחק פאזל ממכר, שבו אתם נדרשים לעוות את כוח המשיכה באמצעות יצירת חורים שחורים, כדי לאפשר לחללית שלכם להגיע ליעדה, ובדרך לאסוף נקודות ולהתגבל על מכשולים. חינם.

<http://bit.ly/agrav>

5

סאונד: פינת ליטוף

כל רמקול של באנג & אולופסן הוא בית ספר לאסתטיקה, אבל נראה שב-A6 מישוהו שם התעלה על עצמו. העיצוב המינימליסטי שלו מאפשר לו לשבת בול בכל פינה בבית, אבל מה שהכי סקסי זה מתשק המגע שלו, שפועל באמצעות ליטוף עדין מצד לצד כדי להפעיל אותו ולשלוט בווליום. הוא מגיע בשלושה גוונים ועולה 1,000 יורו.

<http://bit.ly/BePly>